

COP28: pasaulio dėmesys žemės ūkiui

Rita GRINIENĖ

Dubajuje gruodžio 13 d. pasibaigė Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencija „COP28“. Šiomet pirmą kartą per visą šių aukšto rango konferencijų istoriją išskirtinis dėmesys skiriamas žemės ūkiui.

Jau pirmąją konferencijos dieną paskelbtą deklaraciją dėl tvaraus žemės ūkio, atsparių maisto sistemų ir klimato kaitos veiksmų šiuo metu yra pasirašiusios 152 šalys. Skelbiama, kad jos atstovauja daugiau nei du trečdalius pasaulio, 5,7 mlrd. žmonių ir 70 % pasaulio maisto gamybos. Lietuvos vardu ši dokumentą pasirašė Prezidentas Gitanas Nausėda. Jo komandos teigimu, mūsų šalyje jau dabar aiškiai matome klimato kaitos neigiamą poveikį žemės ūkiui.

„Su ES partneriais jau dabar vykdome įsipareigojimus mažinti šiltnamio dujų išskyrimą, įskaitant žemės ūkį, ir įsipareigojame imtis veiksmų prisitaikymui bei žemės ūkio ir maisto sistemų perorientavimui į tvarias. Tai yra svarbu gyventojų gerovei, o rezultatams pasiekti reikalingas tarptautinis bendradarbiavimas“, – apie pasirašytą deklaraciją sakė Prezidento Komunikacijos grupė.

Deklaracija brėžia viziją, bet reikia konkrečių darbų

Deklaraciją pristatydama

JAV valstybės sekretorius Antonis Blinkenas taip nubrėžė ateities žemės ūkio viziją: „Mums reikės išmaitinti daugiau žmonių šioje planetoje, kai auginti maistą taps vis sunkiau. Taigi, laukia pakankamai sunki užduotis ūkininkams – sugebėti tvariai pasiekti didesni maistingesnių pasėlių derlių mažesnėmis sąnaudomis, naudojant mažiau žemės ir išskiriant mažiau teršalų.“

„Iki šiol COP konferencijose žemės ūkis buvo visiškose paraštėse. Žemės ūkio sektorius sukuria apie trečdalį pasaulinių šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų ir didele dalimi yra atsakingas už biologinės įvairovės nykimą, tačiau lygiai taip pat turi didelį potencialą prisidėti prie klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo. Tai itin kompleksinė ir jautri tema, kuriai nėra paprasto atsakymo. Tačiau šiuo metu mes esame situacijoje, kurioje privalome sustabdyti maisto švaistymą, masiškai pradėti naudoti regeneracinio ūkininkavimo praktikas, remti mažus ūkius ir vartoti vietinę produkciją, kito kelio klimato kaitos kontekste tiesiog nėra. Neužtenka tik pasirašyti deklaraciją, ją turi sekti teisiniai įsipareigojimai, aiškūs finan-

savimo modeliai ir įgyvendinimo žingsniai“, – sako nevyriausybinės aplinkosaugos organizacijos „Baltijos aplinkos forumas“ gamtosaugos specialistė Gabija Tamulaitytė.

Žemės ūkio ir vandens dienoje – gėlo vandens iššūkis ir pelkių svarba

2023-12-10 pirmą kartą COP konferencijų istorijoje visa diena buvo skirta vien žemės ūkio ir vandens klausimams. Įvairiuose susitikimuose ir diskusijose pabrėžta, kad norint pasiekti ilgalaikius Paryžiaus susitarimo tikslus būtina apimti žemės ūkį ir maisto sistemas, o šios turi skubiai prisitaikyti ir transformuotis. Konferencijoje akcentuojama, kad žemės ūkio prisitaikymas prie klimato kaitos ir poveikio mažinimas turi būti paremtas išmaniais sprendimais. Pavyzdžiui dėl klimato kaitos ūkininkams sunkiau planuoti procesus remiantis tradiciniais orų spėjimo modeliais ir ženklais. Tačiau pasitelkiant išmanių sprendimus galima gauti daug tikslesnes ir labiau savalaikes orų prognozes. Šiuo pavyzdžiu parodoma sąsaja tarp tradicinio ūkininkavimo ir išmanių sprendimų, kurie prisideda prie žemės

ūkio atsparumo.

Atkreiptas dėmesys ir į natūralius procesus, ypač – pelkių ir šlapynių svarbą. Daugiau kaip 30 šalių susitelkė dalyvauti „Gėlo vandens iššūkyje“ ir pademonstravo savo įsipareigojimus dėl gėlo vandens ekosistemų apsaugos ir atkūrimo. Iššūkiu siekiama iki 2030 m. atkurti daugiau kaip 300 000 km upių ir 350 mln. hektarų šlapynių, t. y. maždaug 30 proc. nualintų gėlo vandens ekosistemų.

„Vanduo ir žemės ūkis buvo aptariamasis tą pačią dieną ne be priežasties. Žemės ūkio sektoriui reikia didžiulių kiekių vandens. Jis naudojamas augalų laistymui, drėgmės palaikymui, tačiau dėl naudojamo trąšų ir cheminių medžiagų vandens telkiniai užteršiami, jų būklė prastėja. Dėl sausavimo sistemų naikamos natūralios ekosistemos – pelkės, šlapynės – sutrikdomas vandens ciklas“, – sako G. Tamulaitytė.

Konferencijoje dalyvaujantis Jurgis Didžiulis: žemės ūkis gali padėti vėl atrasti santykį su gamta

COP28 konferencijoje dalyvaujantis žinomas muzikantas bei Klimato pakto ambasadorius Lietuvoje Jurgis Didžiulis sako, kad klimato kaitą jis mato ne kaip pagrindinę mūsų visuomenės problemą, bet labiau kaip savotišką simptomą, uždegiminį procesą.

„Mano manymu, pagrindinė problema yra prasti mūsų santykiai su Žeme, harmonijos su gamta trūkumas, to ryšio sutrūkinėjimas.

Šiuolaikiniu gyvenimo stiliumi mes pernelyg atitrūkome nuo savo ištakų, nebėjaučiame aplinkos ir dėl to atsiranda visos krizės – tiek 6-tasis masinis rūšių nykimas, tiek klimato kaita, tiek problemos su dirvožemiu“, – sako muzikantas.

Jo teigimu, raktų į klimato krizės sprendimą galėtų būti ryšio su gamta paieškos bendruomenėse, o žemės ūkis gali tapti jungiamąja grandimi.

„Klimato kaitos kontekste maistas tampa pagrindiniu akcentu. Žmonės jaučia, kad kalbėti apie anglies dvideginio išskyrimą yra šios didelės kompleksinės problemos supaprastinimas“, – kalbėjo Jurgis Didžiulis.

Tai – trečioji COP konferencija, kuriose dalyvauja J. Didžiulis. Jo teigimu, ši konferencija išiskiria akivaizdžiai matomą ir jaučiamą požiūrių skirtumą. „Jungtiniuose Arabų Emyratuose, kur vyksta ši konferencija, nafta yra progreso ir stabilumo šaltinis. Čia aplink ją sukasi visa kasdienybė. Viena vertus, kalbėti apie tai, kad toks gyvenimas turi keistis čia yra tinkamiausia vieta, kita vertus, čia labai jaučiami skirtingi požiūriai ir nesusikalbėjimas“, – savo patirtimi dalinasi muzikantas.

COP (angl. Conference of the Parties) – Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencija yra didžiausia kasmetinė konferencija klimato krizės klausimais. Nuo 1992 m. beveik kasmet (išskyrus 2020 m. dėl Covid-19) visų pasaulio šalių atstovai susirenka nustatyti naujų įsipareigojimų dėl klimato krizės prevencijos ir prisitaikymo prie jos.